

آله الى فريه سنه عين الله آنچور بن طرفدن سؤاللار:
 ۱ نچى سؤال: بر يكت بر قزغه يقينلق قيلسه
 آلارنىڭ اول فعللارى دوره بيش كشيگه ظاهر بولسه
 شرعا آلا هر ايكيسى حبسكه مستحق بولالرمى ياكه
 تعذيرگه مستحق بولالرمى؟

۲ نچى سؤال: مذكور يكت مذكور قزنى بر جهه
 ياكه بر آى ياكه يارتى سنه ارتكاج نكاحلاب آلسه
 آلارنىڭ زناسى شول نكاحقه قدرى گنه بولامى؟ ياكه
 نكاحدن صوڭغى معامللار بده وفاتلار بده قدر زنا بولامى؟

۳ نچى سؤال: بر كشى ايرته نماز ينه طهارت آلوب
 آياقلار ينى جووب چيتمكلار ينى كيوب نماز ينى ادا ايتسه
 او يول نماز ينه طهارت نيب چيتمكلار ينه مسح ايدوب بر آز
 رت ارتكاج شول طهارتلى كويناچ، بر آياغى آغرتوى
 چيتملى بر چيتمكى صالوب توزان ب شول بر آياغنى
 جووب كسه ايكنچى چيتمكى صالاماسه شولاي ايدوب
 نماز او قورمه اول كشيمنىڭ نمازى درست بولامى ياكه
 ايكنچى آياغنى بده صالوب جوارغه كيره كى؟

ايرشوب آنك عندنده كتب فيها بيان اينكان روشه
 ثابت بولغانداغنه بولادىر. يوقسه حاكم گه اير شهه سه
 ياكه ايرشوبده اثبات قيلنوب بئماسه اول حكم جارى
 بولمايدىر. صورة مذكورده يكت نىڭ قزغه يقينلق
 قيلوى نىڭ زنا ايدوكى حاكم گه رفع ايدلوب دوره
 شاهد عادل ايلان حقيقه اثبات ايدولامگان، شونىڭ
 اوچون بولارغه مذكور حكم لى اجرا ايدولمايدىر.
 شولايده بولار حرام اشنى قيلغانلىقلارى اوچون توبه
 قيلماسلار شونىڭ جزاسنى يعنى اوت ايله عذابنى
 آخر نكتار تاچاقلار. توبه قيلسه لى عفو قيلنولارى ايدولى
 (قوله واجهوا الخ الظاهر ان المراد انها لا تسقط
 الحد الثابت عند الحاكم بعد الرفع اليه اما قبله فيسقط
 الحد بالنوبة) ردالمحتار ۳. ج. صعيقة ۱۹۳.

حاكم گه رفع قيلنوب آنك فاشنده ثابت بولغان
 حدنى توبه اسقاط قيلمى اما آندىن قبل توبه ايلان
 حد صاف بولا ديهكدر.

(۲) سؤالنك جوابى: آلارنىڭ نكاحدن صوڭ بولغان
 معامللارى زنا بولمايدىر. بارى نكاحقه قدرى بولغان
 معامللارى گنه زنا بولادىر.

(والزنا وطئ مفر قبل خال عن الملك وشبهه) مختصر.

۳ نچى سؤالنك جوابى: بر چيتمكى صالماق مسعنى
 بوزادىر. بناء عليه اول كشيمنىڭ بر چيتمكى صالماق آنى
 جووب ايكنچى آياغنى جو مايناچ او قياغنى نمازى
 درست بولمايدىر. اول كشيگه هر ايكى آياغنى جوارغه

ت داره
 لئاو
 ر بربه
 ۸۰ نچى سؤال: اگرده زنا قيلوچى محصن اولسه رجم
 «آتالارنىڭ قيلنورغه توشلار بولادىر. اگرده محصن
 قوچى بالالارنىڭ رتبه صوفدرو طرف ققنچه حد قيلنورغه
 ب: شريف افندى روشده بولورى زنانىڭ كىم گه

تېوشلى بولادى. (ويىنقىضه ايضا نزع الخفى لسراية
الحدث الى القدم حيث زال المانع وكذا نزع احداهما
لنعذر الجمع بين العسل والمسح فى وظيفة واحدة)
مبدائى. چىتىكى سالو مسخنى بوزادى. مانع كيتوب
حدث آياغى سر اية اينكان اوچون، اوشانداق بر
چىتىكى سالوده مسخنى بوزادى. بو وظيفه ده جو و ايل
مسخنى جمع منعذر بولغانى اوچون دىمكىدر. (ونافىضه
نافىض الوضوء لانه بعضه ونزع الخفى ولو واحدا)
درالختار ۱ ج صحيفه ۲۵۴. مسخنى طهارتنى بوزا
تورغان نرسه بوزا مسخ طهارتنى بعض بولغانلى
اوچون هم ده چىتىكى سالو بوزادى؛ بر چىتىكى گنه
بولاسه ده دىمكىدر.

دينيه اداره سینه جواب

حق بولغان اسلام دينى نىڭ پېغىمىر من آرقىلى طار الا
باشلاوندىن اعتبارا، بو كونگه چه اهل اسلام بېنىند
اعتبار و مقبوليت ده بولماغان بر اش نىڭ دينى گنه تو گل
ئال نى قدر سياسى خطا رده اشلنگان مسكار اسىزدى
قرار يله مبدائىغه چىغوى دىن و دنيا من نىڭ ترهكلرى
بولغان علماء صنفينه بىك زور او كفايىسزلىق ايتدى.
شريعىت كىتابلار ينه تطبيقى مەكىن تو گل بو مسئل
آكلى اماملار نىڭ ذهن لرون بىك بورچى، شونكىل بر ابر
آلار نىڭ دىن و ايمان بر لىن نورلنغان قلب لرون دينيه
اداره سینه باغلى آلماسقه مجبور ايتى.

پېغىمىر من نىڭ: خاتونلار غه « بى » لك بىر گان قوم
فلاح طابىئاس دىگان سوزى كوز آلدىمىز ده تورغان
آچى بر تجربىه بر لىن صئالوب بلىنه باشلادى.
دينيه اداره سىندىن مخلصه امضاسىل بارغان امر لارنى

آخوندار، مدرسار، اماملار كوپ يردىه بىرىنه بىتكور
آلماغانلىقلىرى حقىندى اداره مزگه تورلى خبرار كېله.
دينيه اداره سىندىن كېلىگان مهم اشلىرى نىڭ ده شوشى غير
مشروع صورته دىيانىت سزار طرفىندىن كرتلارب اوطر-
تلغان خاتونلار نىڭ امضاسى بولغانغى اشلىرىنى باطافانلىقلىرى
حتى ارفازلىرى آلنورغى راضى بولاسه رده مخلصه
امر ينى بىرىنه بىتكور مایه چىكارى نقل ايدىله. زور علماء-
لار نىڭ و مشهور مدرسار نىڭ ده بولاشكه راضى تو گلكارلىرى
سويلىنه.

اختلاط الرجال بالنساء نىڭ على الاطلاق حرمتى
اعتبار ايتكان-فقها سوز ينه آرقى تره گان اماملار بو
حقده تورلى موضوع ده سوزلار يازالار.
بو مسئل توغرى و سىندى اداره مزگه يازغان كوپ
خطا ر نىڭ اچىندىن صابر انبىه نىڭ سؤالىنه بىر لگان بر
جواب نىڭ قوپىمىن درج ايدىمىز.

قوپىمى

اچكى روسيه مسلمانلار نىڭ مىلى اداره سىندى دينيه
نظارى تىندىن ۳۱ چى او كىتاب رده صادر بولغان سؤالىنه جواب:
دينيه اداره سى نىڭ بر نچى سؤالى:
سز نىندىن اين اساسكه بىنا مخلصه بسويى نى قاضى
ايتوب طانومايسىز؟

جواب: خاتونلار قاضى بولا آلماي تو بىلىكى و چىلار دىن
۱ نچى آية كرىمه سوره زخرف ۱۸ نچى
آيت (او من ينشأ فى العلية وهو فى الخصام غير
مبين) اى ايجعلون لله الاىتى التى يتربى فى الزينة
لنقصها اذ او كىلات فى انفسها لما تكلمت
وايضا مى نافىضه العقل لا تقدر على
عند الخصام. جمل جز رابع ص ۸۰. ولو
احتاجت الى تزيين نفسها بالعالية ثم بين
آخر وهو قوله فى الخصام غير مبين

حالا و فاته عقلها قال قتاده فلما تكلمت امرأة فتريدان تتكلم بعجتها الانكلمت بالحجة عليها. خازن.

وهو في الخصام في الجادلة غير مبين مقرر لما يدعيه من نقصان العقل وضعف الرأي قاضي.

۲ نچى وجه حديث شريف: وعن ابي بكره قال لما بلغ رسول الله صلى الله عليه وسلم ان اهل فارس قد ملكو عليهم بنت كسرى قال لن يفتح قوم ولو امرهم امرأة مشكاة المصابيح كتاب الامارة والقضاء.

۳ نچى وجه: وفي شرح السنة لا تصلح المرأة ان تكون اماما ولا ناضيا لانهما محتاجان الى الخروج للقيام بامور المسلمين والمرأة عورة لاتصاح لذلك. ولان المرأة نافضة العقل والقضاء من كمال الولايات فلا يصاح لها الا الكمال من الرجال. على القارى على المشكاة جزء رابع ص ۱۳۰.

۴ نچى وجه: خاتونلار نك قاضى بولوب ايرلر اشيني ادا قياووي باطل قلب موضوع بولغانى اوچون. قال الله تعالى الرجال قوامون على النساء.

۵ نچى وجه: خاتونلر قاضى بولا آلمى تفضل الايشى على الذكر بولغانى اوچون. بو باطل لقوله تعالى والرجال عاين درجته.

۶ نچى وجه: خاتونلار قاضى بولورغه يار اصالار امام بولورغده يار اسه كرك. چونكه نفر يقه تحكم. بلكه امام عين قاضى. كما قال به القاضى السابق رضاه الدين بن فخر الدين. حالبوكه امامة النساء درست توكل. (ولا يجوز للرجال ان يقنوا بامرأة اوصبى اما المرأة تناوول عليه السلام اخر ومن من حيث اخر من الله فلا رير ياتندوها. هداية جزء اول صحيفه ۷۷.

۸ نچى وجه: اعلم المحيط ان وجوب التأخير على الرجل «ان تالر نك» على الخبر بل بالكتاب وذلك لان تأخير نوحى بالالار نك، اما تفضيلا للرجال على النساء وتفضل ب: شريف افندت بعض مقطوع به و قول تعالى

والرجال عاين درجته. او وجب تأخيرهن من صيانة اصلاة الرجال عن الفساد فان المرأة من قرنھا الى قدمھا عورة. كفايه هامش الهدايه باب الامامة صحيفه ۷۷.

۷ نچى وجه: مخلصه بوبى نك قاضى بولوى مسكار سيزدينك فرارى بىرله توكل بلكه كانديدانور اسي كورسه تلگاندين خاتون پرست لر گنه شار سالوب صايلاغانلر.

بوتكا دليل: ۱ نچى: اوفانك اخوند محمد صابر العسنى جاى كوفى اوفاده محكمه شرعيه حضورندهغى علما جيولاشنده مسكار اسيزدينك مطبوع فرارلرني اوقوب اردطوره ايدى. شوشنده يازغان «محكمه شرعيه نك موفت هبئنى برسى خاتون فزدين صايلانور» ديب. مونه شوشى سوز محض افتراء اول فرار هبج بولغانى يوق. منه شولاى ايتوب لايدالى لر بزده مطبوعات بران اوينى لر، ديدى.

مخلصه نك صايلانوى فقط كانديدات كورسنىكانده كاهدگه يازغانده، شارغه فويلوب اوزغان ايدى. ۲ نچى دليل «دين و معيشت» زور نالى نك ۱۴ نچى ابونك چفغان ۲۳-۲۴ نچى نومرنده اسيزده باشدن ايتاق بولغان م. ص. اسملى بر ذات يازا وايتة:

«ايل نك بر نسخه سنده اسيزد نك عهومي قاضى نك بر- ميين خاتونلردن صايلا رغه فرار بيردى ديب يازغان. بو سوز يالغان هم حقيقت كه خلاف دوخاوتوى صابرا نيه نك موفت تشكيلانى... اول لائحه ده قاضى لر نك برسى خاتونلردن صايلانور ديگان سوز يوق ايدى. آنداغى سوز نك مضمونى فقط آلتى قاضى بر مفتى همد- لرى علماء دين آراسندن صايلانورلر قاضى لر نك برسى اچكى اوردا فاز افلر نندن بولور ديولگان ايدى. اسيزد نك عهومي مجلسنده اوشبو ماده هبج مذاكره سز قبول ايتوالدى. اما بر قاضى نك خاتونلردن بولووى طوغروسنده مذاكره ده بولامادى فرارده بير لامادى.

اهل ديانتدن بواش گه هيچ كهسه راضى بولماديلار.
 حتى قاضى لنگه صايلاو باشچيكارندن برسينه خاتون
 امهى يازاغانن كور گاج ديانت اهلى غايته تامه صف
 ايتديلار. بواشنى ديننى تعقيب ديب ساناديلار... ديو.
 ۸ نچى - مسلم بولايق. صايلانسن ده توليه القضاء
 خليفه ياكه سلطان اشى هموم صايلاو برله بولمى. بو
 روايت گه خلاف.

(ثم رأيت فى الفتح والذى له ولاية التقليد الخليفة
 والساطان الذى نصبه الخليفة واطاق له التصرف حتى
 لو اجتمع اهل بلدة على تولية احد القضاء لم يصح)
 ردالمختار جزء رابع ۳۱۲ صحيحه.

۲ نچى سوال: نى سببدن سز دينيه نظار نينك امرنى
 يرينه يتكرهى قايتار دكز؟ ديو.

بوزك جوابى استنكاف نامه مزده يازواغان. هذا ما
 عندى. اللهم ارزقنا الحق حقا وارزقنا اتباعه وارنا الباطل
 باطلا وارزقنا اجتنابه وصلى الله على من قال (اتقوا
 النساء فان اول فتنه بنى اسرائيل كانت فى النساء).
 قيشقى ده مدرس هم آخوند مطهر ابن ملا مير حيدر
 كهال الدينى، ۱۳۳۶ صفر الخير ۱۴.
 (۴۳ ياسه تدريس وامامت اشمنك ۱۴ نچى يلنده)

حالمزدن تأسف

(عينا)

چراع نقشبنديه حضرت خوجه احرار قس سره
 بيور مشاركه: امت محمد صل الله تعالى عليه وسلمدن
 مسخ صورتى رفع اولنه مشدر. لـكن مسخ باطنى رفع
 اولنه مشدر. علامت مسخ باطن اولدر كه: گناه كبائر

صاحبى نك كباثره ارتكا بندين باطنى متاعام و متاعثر
 اولمايه فسق معاصيه غايت اصرار دن شو مرتبه به وارا كه
 آنندن كبيره صادر اولدنده آنك عقبنبنده باطنند بر
 ملامت و ندامت حاصل اولمايه، قوه قلبى بر مرتبه ده
 اولاكه اگر آكثا تنبيه ايتسه لرده متنبه و متاعثر اولمايه
 احوال حاضره مزه نظر ايدلسه حاللرمز بيك فنا
 كورينور. بفالم احوال سافى الصالحيه به، چهار يار گزين
 رسول الله دن جناب صديق رضى الله تعالى عنه مبارك
 لسانى اوزره طاش قويدر ايدى، حقتك حضرت رسول
 عليه الصلاة والسلام من قبل الرحمن بتم صورمه هر
 نه افاضه اولندى ايسه بن آى سيده ابى بكره صب
 و القاء ايلادم بيوردى. جناب فاروق حضرتلرى استعيف
 بالله ان عذابك لواقع آية كريمهسى تلاوتنى استماع
 هندنده يره بقلوب صاحب فراش اولدقلرنده اصحاب
 كرام رضوان الله تعالى عليهم اجمعين عبادتينه كالمشدر
 ايدى، و جناب ذالنور بن وقت خلافتلرنده انس رضى
 الله عنه حضرتلرى خدمتلرينه كيدر كن زناندن بر
 مرأة جهيله به نظرلرى دوچار اولمشدر، حضورلرينه
 داخل اولدقلده حضرت عثمان رضى الله عنه كورب
 بيور ديلر كه: ديه نكز ده آثار زنا هويدا ايكان، سز دن
 بريگز بيم مجلسه تپوج داخل اولور ديدى. انس
 حضرتلرى تعجبانه سوال ايدوب رسول الله
 صلى عليه وسلمدن سوكره دفر وعى وجود ميدر؟
 ديدى، و جناب امير كرم الله وجهه حضرتلرى حقتك
 أنا مدينة العلوم وعلى باها بيورلمش ايكان. نماز
 وقتنده حضور و خشوع دن مبارك يوزلرى صرا
 ايدى. ذات شريفار بارچه بيك حجور اولد
 الولاية ايديلار. صاحب منقبر حضرت
 كرفنى صوفى ايلال دن زياده حج بيت
 ايدوب بيك كيرب شمار ياسه نماز
 ناك نماز بيتى اندام بيور ايدى

بيور مشكه باشقه نبيبار بنم ايل افتخار ايدرار بن
اسمى نعمان بن ثابت اولان اتم ايلان افتخار ايدرار
اول بنم اتمهنگ چ- راعيدر ديهش. تابعن عظام تبع
تابعين فظام مجتهدين كرام و فقهاء دين حضراتلرى
نه مرتبه الوغ ذاتلر ايدى. بر بار اجهنان و بر كاسه
صويه قناعت ايدوب امور دين ده جان و باش فدا
اينديلر. و اوبلا و اندا مناه: بزم حالزه، شول ذات با
بركاتلر سافى الصالحين طريق شريفار بنه مخالفت
ايتوب صوغوى مجتهدلره اياروب اهل السنة و الجماعه
فتنن جدا نوشدك. خصوصا طرفان طروشقانلر مزنك
احكام شريعهنى برده رعايه قيلمى آداب اسلامى
آرطقه ناشلاب قور صلر فلانلر تبارلر موز بكالزودر
امانچسكى جه ميثلر وغير بدهت سبه لرنك ايجادى
(احتلاط مع الرجال اجنبى واجنبيه باكه جه جمع
حركات) مسكناتهنى خلاف شرع ديساك مبالعه اولماس
نجه و نجه جايدنه عانبتى بيك و خيم اولد بغيرى بله
طور بده امر معروف و نهى عن المنكر صاحيبلر ينك
روى رضائى سببلى خدار ندين آشديلر. شور اغه
آفچه جسامن ديب نجه ديسنه بكت و طرناشلر مزن
قاصقلرينه كروشكه قويوب هر بر بولوققان كه سنه گه
ويور طصابن پور ب كروشكاسينه آفچه توشرتب كار توچكه
قاداب يورديلر. و حالانكه آفچه چار اوچون بيك
كوب خيرلى طريق موجود ايدى. باياغى بار و پلاشو
عرضي غلبه چالدى (من كثر سواد قوم فهو منهم ومن
راحب قوما حشره الله تعالى فى زميرتهم) حديث
لنا و بقرينه مصداق دوشديلر. حضرت ح- ق سبجانه
هر بر بولوققان بقرينه بنگى طوغرى حكومت
۸نچى و يرلگان حر بيت دينيه بى سؤ استعمال
«آتالرنك» و يرلماش حريننگه ايك الوغى حر بيت
قوچى بالالرنك. و ايج ايديكه شول حر بيت دينيه دين
توب: شريف افند هانته زنى كمامو آلدنه توتوب ترقى

به چالشهاق گوزل او اور ايدى. مسكرف اسبزدنده
بيله بر طاقم كسسه لار خلاف قران و خلاف شرع
قرارلر چقار سهرده الحمد لله رب العالمين العلماء
سراج الدنيا و مصابيح الآخرة بيور ياب علماء آخرتلى
مزن فزاندن علماء ندوه سنك مذكور بديقرارلرنى سوند-
روب ۱۴ ماده دن عبارة قرارلر تورديلر. بارك الله علماء
زبردستلر مزن س- زلردن حق سبحانه حضرتلرى
راضى اولسون سلامت بولوكزلر. مذكور علماء نك
قرارلر شول مجلسه تاماما قبول ايدلما سده هر بر
ايمان صاحبن شول علماء نك قرارلر ينك واجب القبول
ايدكده شبهه ايتماسه كرلك. ۱۸ نچى نومر شوراده الله
عظيم المشاعنك قرانى تنقيد ايد ياب قرآن حكيم نك
حكمارن زير و زير قيلمديلر. تعداد زوجات حقدنه
ديه ابراهيم كمالى ديه امضالنهش. بارك الله ابراهيم
افندى سلامت بولسونلر عجب شونوعى خلاف قرآن
خلاف شرع قرارلر نك تقويه ايدوچيلر فزاندن علماء
ندوه سنك ادبسن دن سايلمى مثنوى شريف دن جلال الله
بن الرومى حضرتلر ينك ابياتى اوقلوى ادبسن نيك
ديه سويلانولر. غر ايب دن سايلمى سزادر. ۲۲۷۳
نومرلى اوشبو سنه آوغوست ۲۲ سنك چقمش «وقت» ده
چيلابى تاتار قهارلى فزاندنغى علماء لر قرارلر برون-
تيست ايدر ب، بزار اوچون مسكار اسبزدى قرارلر
مقدس جميع مسلمان دنيا سى بلسون بزار اول قرارلر
أشكه قوياچاقهن ديدكلرنى شوراك ب چلمنى وقتنه
عالمه شايع ايلادى. پرو تيست برو ب بزمجون مسكار
قرارلر مقدس ديوچيلره احكام شرعيه سنى بيورر؟
آنوسون علماء كرامه دين باشلقلرينه طابشردق.
ولكن بونلرنك جماعت نمازينه ب- و ريمز ايرار
ايله برابر ديه لرى بر دعواى لاشى ايديكنه
اوشبو پرو تيستلرى آچق دليلدر. چنانچه سرورى
انا منك حديث شريفى (من نافصات العقل والدين)

بیورامش کلام معجزاری آچق کوستره که بونلر نك
 کلام الله نك نخریفی شرع شریفنك تاپتالوی بزله
 اوچین مقدس، علمامار فراری موافق قرآن کریم
 و موافق حدیث شریف اولسه دخی پرانستویم دیبه
 لوی فی الحقیقه سلامت قلب صحیح العقل اولانلردن
 صدور ایتمهس. خانولره حقوق بیروب آنلری دورت
 احتیفا آراسدین چغاررفه اجتهاد ایتکان کوسنه لردن
 ایکی کوسنه بخشی آدمار ایدی. شول اجتهاداری
 سایه سنده اورامک خانملاردن بگانلاروب کوچک،
 قوطقار ایلر، البته اوامر الهیه به مخالفت اوچون
 آخرنکه قالمیچی دنیاده چبر قولانر خبر درغبر تانوجبار
 اوچون بیک کوب عبرتدر. ای صاحب انصافی مسلمان
 آعا وانی ارمز! اوز بهزنی اهل بیت و اهلبه ارمزنی
 خلاف شرع آچق ساچق تلاسه نی سوزاب بورولر ندین
 منع قیلمای مساهله قیلاب پوری بیر ساک بندریج کو-
 نیکون کوکلر مز قرالوب (قال الله تبارک و تعالی واذ
 زین لهم الشیطان اعمالهم) جمیع قباحنلری شیطان
 بزله مزینه و مستحسنه کورگازب نهوذ بالله مغفور
 و مغفور اولماس مرتبهده گناهلره سبب اولماغای
 ایدی. شیطان اعین نکه نهایت وسوسه سی انساننی
 گناه کبیره گه توشرب مغلدفی النار اولا طورغان
 گناهلره توشر مکدر. مکر نجات عهومی و آرزوانیه سی
 صافلاب قالامسه. لکن هیچ اتمال بوفکه آندایون
 سفسطه لرسبب نجاه اولسون بر عزیز دیمشکه (اعمال
 الخیر یفعلها البر و الفاجر ولا یجتنب عن المعاصی الا
 الصدیق) یعنی اعمال حسنه به مطیع ده عاصی ده راغب
 اولورار. لکن معاصیدن اجتناب صدیق اولانلره
 مخصوصدر. «دین و معیشت» مجله دینییه سی نك ۱۹۱۴
 سنه ده نومر ۸ ده محمود سعد امضامیل بر مقاله باصامش
 ایدی. دیور که: «بزقادینلر بهزده شریعت اسلامیه نك
 بخش ایتدیکی حقوقی تابعین ایدلم اولندن زیاده سینه

احتیاجلری یوقدر. اوکا آوروپالی قادینلرده غبطه
 ایدلر. شاشارم! ارککاری بیل هنوز هر اولمیان بر
 مملکتده قادینلر حریت ویرمکن بحث اولینور
 گرچه مملکتهمزده مشروطیت اعلان اولندی بوکا
 نائل حریتنی اولدق ظن ایدیور سکن. حالبرکه سن
 بالغز اوز یکنزدن مادی اولان استبدادی رفع ایدمه
 بندر استبداد مادی هر وقت قوه مادیه ایله رفع
 و ازاله ایدیله بیلر. لکن بونکله انسانلر حر اولامش
 اولماز، اصل حریت جهل و تعصب نك استبدادینی رفع
 و ازاله ایله حاصل اولور. جاهل بر قومه سن استنادیککن
 قدر حریت ویر یکن! اوینه شدنلر بر اسارت زنجیری
 اتنده ایکلیمکدر. استبداد مادیی ازاله ایله ملت نك
 ایشی نهایت بولامش دگلدن. بلکه یاغنی باشلانمشدر.
 سز ارکک قادینی و هر کشیی الله نك اهری ورسولینك
 سنتی اوزره تعلیم و تربیه اید یکن اولنلر شریعت
 مبعجل نك کندیلرینه بخش ایتدیکی حقوقنی اوکر نوروه
 حسن استعمال ایدرلر. سن انسانلره «حریت» لسا
 سنه سنند اولان بر شریعتدن دما زیاده حقوق بخش
 ایدمهز سکن». اوشبو سنه قرانده علمام ندوسن تاضل
 محرم الشیخ محمد مراد الرمزى حضرتلری منیره
 چقوب موسی نی رد بهنده مرحوم محمود سعید افندی
 نك بر اوگه یازمش مکتوبنی اوفوب تماملادی دیبه
 قویاش جریده سنده کوردک. باک، اوشبو مقاله سی
 اولور. الله اعلم. حق سبحانه و تعالی حضرتلری جمیع
 دین فر داملری و بو غریب کاعف فر الاوچنر یارلقاب
 شرع شریف طریق سلفده استقامت کرامت بیورغای
 ایدی. آمین

فهاد بن عبدالعالم

کم عییلی؟

غزینہ و مجلہ اردہ صوتی کونلر دہ اوزن-اوزن
مقالہ لار یازوب بوکار چه بولغان اسپزد و جینالوشلر دہ
اشلہنگان خطالری صانیلر.

«فور و نئی» غزینہ سنده فخری بک امضاسیل یاز-
انغان بر مقاله ده مسکاو اسپزد دیک خطالری صانیلر بولغان
قرار لر دیک کوبسینک ملی آیر اوغه سبب بولغانلقلارن
یارا. شولایوق «دین و معیشت» مجله سنده موکار چه
بولغان اسپزد دلر ده دیانت سزار نیک غایبه سن ذکر ایتوب
زار لانوار کور نه.

صوگ بوکار کم عییلی؟
طبیعی اسپزدلر گه وکیل بیار وچی لار. کوب یردن
کیلگان وکیللر، ملت اسمندن خصوصی فکر ارون اوتکا-
روب کونلی نلاگاننی اشلاب: منه ملت نلگی شول،
دیب، اش ایتکانلری بر کمندنه یاشرون اش توگل.
وکیل صایلاغان آغای لار، اوز آرالنندن ایه انلی
بیلای بولغان کشینی انتخاب ایدوب اوز نل کلرون
شوگا توندلر سملر واکا بول صروب خط حرکت
کور سمنسملر؛ اش برده آلائی بولماس ایدی.

غلغلر دیک کوبسی بوماده گه هیچ اعتبار ایتمه گانک
آرنندن، دینی اشلر مز نیک آییاق آستنده طابنالوینده
سبب بولدیلر. اسپزد گه کیلگان وکیللر نق ایه انلی دین
دینتلی بولماغانلقلارندن اوزلهرن صایلاوچیلر نیک
صانیلر دیانتلری نده اعتبار ایتدی هر اشنی طاوش برلن
تحریر بر، صیاروب مسلمانلرغه خیانت ایته کیلدیلر.
نیک ۸چی «اشیم» «یاری» سوزلرون اوستینه
«آنالر نیک» پویردغه اوطرو برلن خصوصی
وقوچی بالالار نیک.

یتوب: شریف افندی اسپزدغه وکیللر صایلاو ایل بو
نادی: محمد

کبی مسؤلر دہ اش نیک حقیقتن تخر بهلر بران بلب
یتدک.

شول سببلی صوتی بر اسپزدغه بیار گان وقت ده
بر وکیل گه: شریعتکے خلاف بولغان اش لار بولسه
طاوش بیارمه! اش باشینه اهایتسز کشی لار اوتکار لسه
قول کونارمه، هر بر دینمز گه خلاف نرسه نی قوولو
سرلودن قورقهی آیت! دیدک.

وکیللر شول مناسبت ایله علماء دین کوب بولغان
بر سبزدہ ایرار آراسینه کروب سوز سویلر گه کر-
شکان تاتار خاتونینه: «احتلاط الرجال بالنساء حرام،
مجلسنی مردار بیارمه، دالوی!» دیب قچقرغان. علماء
دین اسمنی کونار گانلر و بو تقدم نیک حقلقن بیلگان
باشقه آدملر، حق بولغان بوسوز طرفینه فوشلو توگل
باشلرون بو گب: بونک اور نینه بزنی سبزدن چقارما-
سملر یارار ایدی دیب اوطورغانلر.

دیانتدن خبری یوق عیالمن خانون، سویله ونک دوام
ایتکان، رئیس چامالی اوزندن چقغان بوسوز گه
زوانوک شالتر اتوب: نیک اوطر کز: طاوشلانما کز
دیب اعتبار ایتمه گان، وکیللر کورهلته حرام اش
اشلنگان بوجاسده مین اوطره آلمیم ایمانم بوجلس
گه فانتاشودن منع ایته دیب بار کزده... لک دیب
طاشلاب چقغان. عالم مین دیب اوطرغان زور شهرت
فازانغان «عبد القفار» لار بوکام ام مین دیمی اوطروب
قالغانلر.

وکیللر قایتوب بوخبرنی سویله گاج مسلمان اسمنی
کونار گانلر طرفندن اشلہنگان اول اشلر گه بوره گهز
ارثوب رنجوب کوزمزدن باشلر توکدک وکیللر گه
رحمت اوقدق.

اگر باشقه مسلمانلر ده وکیللر شول روشده
صایلاب بیار گان بولسملر قطعیا اسپزدلر ده نه سیبا-
سی نده دینی خطالر بر سبب اشلہنگان بولور ایدی.

مسجد ده جمعیت

الابو غه علماء او بوشما سبىك وعك قىلنمش ۵ نچى جمعیتى
 سینتتا بر باشلار نى راق قامای اولنك انچى محل مسجد-
 نده بولدى قار الاچق ماده اردن برسى قزاندى ۱۸
 نچى ایولده باشلانماچق علماء اسپزدینه بیدارگان
 وکیلز نىك دا کلادی او قولاچق ایدى. بو ماده بر نچى
 مرتبه ده هر بر مسلمانغه بلورگه آنلارغه ایك کیرا-
 کلی بولغان روسیه مسلمانلارینىك (۳) اسپزدی بر گه
 قوشلوب ملی مدنی - مختاریت نی اعلان قیلغانلارندن
 دا کلادیبرو هر قاپومزغه تیزلک بزنك وکیل افندی-
 نىك بورچى بولسه ده آنىك بولماغانداغى ئال . . . . .
 بو جیشقه قدر اول داکلاد بزه اعلام قیلنمادی

منه بو جیباشده بزنك وکیماز قزاندى علماء
 جمعیتى نىك فرارندن دا کلادیبرمك بوله، ایندى سوبلى
 مسكاو اسپزدنده ۱۱ نچى مايفه قدر بولغان عومى
 روسیه مسلمانلارینىك فرارلاری اسملى بر رساله قولنده
 بعض غزیتهدا بار شولاردن قاراب موافق بولغان
 اورنلارندن اوقى لکن مجاسك حاضرلر اول رساله نی
 واول خبرلارنی خصوصاً علماء اسپزدنك بولغان فرار-
 لارنی ئال قایچان بلگانلار بولورغه کیرمك شوگا کوره
 وکیل نىك سوزنی اعتبار ایله طکلادیچى سوق وکیل
 ایته : سز مینم سوزمنی اخلاص طکلاماسانکز، منه بو
 خبرلارنی سزه سوبله مسکه اوقوماسقه، مجبور بولامدى

آکاده خلقىك برده ایسى کیتور، چونککه برده
 ماسه ده آنی هر کم بلگان، ایندى مسجدده
 طنچ او طرمی بره و چما، بره و کره شوک
 پوشا، چغوب یورگان کتیلر گه پریدم
 اش قیلدرمانچى بولا بوغای . . . . .
 فائده سز داکلاد اول وقتینه . . . . .

شول سببلى بو حقه اسپزدنی عبلر گه بارامی
 بارغان وکیللار نىك حق و باطلنی آیرمی هر طاوشغه
 قوشلوب قول کوتاروب قول شاپدا انوارنی عیب ار گه
 تیوش دیب بلم. اشنىك آخرى وخیم بولوب چغوغه
 نتیجه و فرارلر عملا اجرا ایدلمسکه سبب بولغان
 اشلر، شوشى خطالردر. مسلمانلر اسه نندن باصالغان
 بر نچى ایکنچى، اوچونچى اسپزدلار نىك هیچ اهمیتی
 قالمادی.

حاضر گى کونده ملی مدنی مختاریت یوز توبه ن
 قابلانورغه توره. مرکز شورالرنىك کوللاری کوککه
 اوچو درجه سینه بىنکان حسابلانه. اوز آرا ازغش
 نزاعلر کوندىن کون کوبه یه، بولار نیه ن؟ باریده
 وکیللار نىك باطل بولده یوروب دین دیانت اشلرینه
 اهمیت بیر ماولارندن، خلق نىك چن نل گبل حسابلاشما-
 لارندن کبله. بیدارگان وکیللار آوز کوتاروب خاتونلر
 سوزینه اسپر وب حق دن طایمان بولسه لار وشول
 سایه ده خاتونلر ابرار اشینه فانتاشوب اشک، جلال کیتور-
 مه سهار ایدى. همه اش باشدان آیاق آکلانلوب بولك
 وانفاق نیکزینه قورولغان بولور ایدى. نه حاضر؟

حاضر نی قدر آفچه لار مادی معنوی فوت وحر کنلر
 باریک بلگه کیتدی. شونىك اوچون «فلاق» لار نور لیلک
 توسون آلوب مسلمانلارنی مذنب ایتمدی. الله تعالی
 اوزی اول و آخرن خیرلی قیلسون.

عبدالقدوس. مسكاو.

نى اول؟

نھودرھى اوققان وقتەز دە بولسە كېرەك: «تسەح بالەعبىدى خېر من ان ترأه» دېگان بىر سوز ذھن گە اورنلاشپ قالغان. آوامز صھار غوبېر نەسېنك ايك قر- پىدە بولغانغە پوچتە مرتب يورى آلمى. شول سېببى مطبوعاتنى مرتب مطالعە ايتەر حال يوق. آندە صاندە كېلۇب توشە تورغان نرسەلردىن بىر ايدردە آكلاپ بولمى كورەمەزكە يازالار: مىلى مدنى مختاريت، دېنپە ادارەسى، مختاريت ھېئىتى وما اشبەلر، دىب. بو اسەلر نك مجموعەسىن بىر ادارە گە اطلاق ايتب ذھن بىر كىتپ اوز كچە ئال نېندابىن معنار بېرۇب اوطرغاندە، ملت مجلسى دېگان تاغن بىر نرسە كېلۇب چغا، بو نى؟ دىب تاغى اوز كچە ذھن صرف ايتب پاپولارنى خالقىن اېشتىكان سوزار ك بىرلن چاغشدر ب قاراب فكر بىر نقطەغە كېلە دېگاندە «دين معيشت» مجلسى كېلۇب چغادە، ذھن گە اورنلاشقان باراق ماتېرىياللارنى طارازدە بىارە.

دېنپە ادارەسى دېيك، مختاريت دېيك بىز اويلى ايدىك: آندە ملت نك ايك عزيز بىندەلرى جېنالغانلار دە مسلمان. ناق نظر مازدىن ايك عزيز سانالغان دېنى اشلار مازنى مىلى نك لار مازنى بواغە سالالار، دىب.

شوشى اوى بىرلن فناعت ايتوب اوطرغاندە غنە بىر بىگل باپزەسى اولغە كېلۇب چغادە، خالقنى جېبون غە چافروب نطق سويلى.

آنك نطقىدىن مىلى مدنى مختاريت نك دېنپە ادارەسى نك، مسكاو سېزدندە ملت مجلسى آچالغانچە غنە سايلانغان موقت بىر ادارە بولۇپ چىغانى، ملت مجلسىدە دېنپە ادارە- سېنە دە مختاريت ھېئىتىدە بائىكادان كىشىلر سايلاندىغىنى وېندە غلبە قاضى وەقتىلار نك طاغىن بىر ايل كىدەن

بوا ۱۰۰ قىلوب، انصاف رەئىنى بىر چىنكە طاشلاب مو- ندابىن قىباعت وناچار اشلر آرطدىن بىر ووتۇز اويات وخور لىقدىر. اى بىخىرم فر دەشار! مظلومنىك دەھاسىندىن قورقۇز. كىشى حقىنە تېگانەم ظام و جبر ايتىكان خائىنلر آخرىد قىلۇب مۇداپقە مستحق بولولارى شېكىلى بو دىنپادە ھەم تېوشلى جىزالارنى كوررلر اېنە كورمى قالمايلىر. بىلكىز كىم بولاشلر كىزىم گە بىك قىبەت تور اچق. طاللاغە قاتوشماغانلر كىزدە باشقەلرغە ايرىك بىر گانگىز ايدىون جوابقە قالاچقىسىز. آگاہ بولسۇن كە آلدەمزدە ھەم نېسەمىزغە كېلە تورغان اولم بار. حساب اوچون الله ھالى حضورىنە بارامەز بار. دىنپانك آخرىنى بار. كىشى ملىكن طالب حاصل ايتىكان ازغىنە نرسە اوچون اوز كىك بارچە ماللىكنى نچس و حرامغە ايلەندىر، ھەرك بويىچە وجدانگىنى مۇداپقە سالو ھەم اوز كىنى آخرىدە عذاب الېمگە مستحق ايتو بىك عقلمىزاق و بىخىسزلىكىدىر. بىرلر اول خلقىنە بىرلرلر مەسۇن دىب ايتىمىز. شولايىدە بولسە ھكىومت نظامى بويىچە بىر- لگانن كوتوب تورورغە تېوشلى: بىنە سىزار گە شو- نىدە معلوم ايتونى تېوش كورەمەز: پامېشچىكلىرى نك بىرلر طالب آلر ايلەگنە اول بىرلر اوز مازنىكى لور دىب اويلاماقۇز. اول بىرلر نظام بويىچە چىكارىدىن انغان تەقدىردە دە: سىز گە اوز بىر بىك بىسك از بولغاندە غنە بىرلر چىكىر. بس اى فر دەشار عقلملر كىزنى بىلەشكەنغە جېبۇب و (مەسۇر) كىز. جېوسىلار دە اشلر گە چىر فانا تورغان صائىر شەھەرلەردىن طېولگىز. اوز كىز نك اسلام دېنپە تەھرىر، ائەلە غلبە وسلم امتى بولۇپ كىزنى اونو- نك ۱۸ چى قىلغان بولسا كىز اسلام شرىئەتىنە بوى «آتالار نك كىم كورساتىكان يولدىن بار كىز. او فوجى بالالار نك نك ۱۳۳۶. ايتوب: شىرىفى افندى كىز. كىم كورچىم ملامدىق ايمانقولى

اسلام دینی قبول ایتو

اورسکی اوبازنی ناوی پوقر اوسکی ژو
 رینی نیک فاطمه (فیئوسیه) چپاؤ اقام روس
 گرمین باشنده حسن اختیار بل حضور مده مسلمان بولاب
 ولوق اوبازنیك ۵ نچی اوسر گان ژوالی بیکیباو
 اولی نیک رستم آز امانتغه نکاح لاندی. مسلمانانق فه
 جهونی معالی سودیهغه اعلام اینکاندن کاهد کینردی
 اورسکی نیک ۳ محل من پینر قه منده اسلامنی هم نکاحتی
 قید ایندم.

خارجی خیرلر

غیرمانیه

غزینه خیرلرینه کوره پینر افر اددن ریغاه بول
 آچلو برلن گیرمانیه فیوملرینک پینر اغر ادهفی
 آغینت لری روسیه سودا گیرلرینه صینسه هم باشقه
 ماللر کینرور گه زافازلر قبول اینه باشلاغانلر.

امریقا

نیور و قدن طار العان خیرلرینه کوره امریبا
 حکومتنی روسیه نیک آبرم صلح باصاوبینه تشبش آتی
 دشمان کوزی برلن قار ارغه مجبور اینته آلمی ایمش
 ختی پارین قانفر بتسبب سنده بو حقه فرار چفار خان
 روسیهغه دشمانلقنی موجب بولور دای چارلر بولنغا.
 ندهده امریقا و کپل لری آکافول قویهاغه ممکن ایمش.

آوستریا

آوستریه حکومتی نیک پارلامینت بلسان روسیه نیک
 منار که حقنده اولان مذاکره سی نیک قبول ایدلوروی

باش وزیر طرفندن رسنا بیان ایملگان ایپیر
 کارل حکومتنی بو مذاکره نیک صلح اولن نیتجه لور
 قدر آلکوب نار اچانغیغه قارل اولغان ایمش.

اورنیورغ خیرلری

باشقردستان اسپزدی

باشقردستانده آغناوومیه اعلان ایدلو مناسبتیه
 باشقرد مرکز منی شوراسی طرفندن اونده لب اور
 نیورخ ده باشقردستان اسپزدی باشلانیدی.

اسپزدی کوروان سر ای بنا اینده روح و بیواک طنطه
 برلن اچارمه ۳ مرتبه تکبیر ایدلو پینده تریک نطق
 لورین صوئک اشکه کیشیدی.

ایسیمی اسپزدی من دهانت نطق نظرندن بولغان
 قار اسپزدی اوزون و کرب خطرات برلن بولماسده
 اینترب اوتو بزنیك توتقان مسالکدن نیک اقتضاسر
 و وظیفه منور.

باشقردستان اسپزدی مبارک و متبهن بولسون

اینو گه اوچ بوزلب مسامانلر آلدنده اجنبیه لری
 آچقن آچق اوطرواری اوستینده سوز سوزیل
 وحنی صابلاور کپل شرها درست توغلی اشار
 بولورلری قلمز گه ایرک بیرمه دی.

دین و شوریعتمز ده بولغان حق و باطلنی

هدم جوازنی کورساتو گه منکفل بولغان
 مزده قانوقلرغه شارغه اوطروارغه توغلی
 ضرورتسز ایباق باصوغه رخصت

شونیک اوچون بولورغه کیرهک
 قیده اوزلرینک برنی اسپزدی
 حقرفی شرها بیرمه سکه تپه

شیرده ایملگان

جدی حرکتلرینه

